

Vladnega referenta zaznamovamo s črko A, — komisijsni odbor pa s črko B.

Vrsta zemlje bolje ali slabije:	V Lincu:			
	A.		B.	
I.	30 gold.	— kr.	14 gold.	— kr.
II.	25 "	60 "	4 "	80 "
III.	20 "	— "	9 "	25 "
IV.	16 "	— "	7 "	25 "
V.	12 "	— "	5 "	50 "
VI.	8 "	— "	3 "	— "
VII.	5 "	50 "	2 "	20 "
VIII.	3 "	— "	— "	90 "

	V Welsu:			
	A.		B.	
I.	28 gold.	50 kr.	12 gold.	— kr.
II.	24 "	— "	13 "	— "
III.	20 "	— "	8 "	— "
IV.	15 "	— "	5 "	50 "
V.	11 "	— "	2 "	50 "
VI.	6 "	75 "	1 "	— "
VII.	4 "	50 "	— "	— "
VIII.	— "	— "	— "	— "

	V Kirchdorfu:			
	A.		B.	
I.	14 gold.	— kr.	4 gold.	— kr.
II.	11 "	50 "	3 "	— "
III.	9 "	— "	2 "	— "
IV.	6 "	— "	1 "	— "
V.	4 "	— "	— "	70 "
VI.	2 "	50 "	— "	50 "

Gledite! kako veliki razločki cenitve doneskov pri eni in isti njeni! In vladni referent misli, da je pravo zadel, in komisijsni odbor tudi misli, da njegovo je pravo.

Res je, da okrajne komisije imajo nalog, poravnati te razločke tako, da se zedinita referent in odbor. Al po kateri poti naj se to zgodi? Morebiti tako, da se srednja cena vzame med obema? Morebiti, da tako se najde prava cena; al to je le mogoče ondi, kjer se more reči, da referent in odbor sta oba na drobno in na tanko stvar preiskavala in po taci preiskavah cenila doneske. Obé gori navedeni cenitvi pa ste si le v tem podobni, da vsaka je skušala, kolikor mogoče se oddaljati od resnice. V taci okoliščinah ne ostaja nič drugega, kakor barantati in mešetariti, in kdor bolj trdovraten ostane pri svoji misli, ta naposled dobí pravdo, če je ne bode nazadnje deželna komisija po svoji glavi določila.

Leta 1862. je tadanji državni poslanec Schlegel, kateri je 9 let bil inženir pri katasterskem merjenju, pripovedoval v državnem zboru čudne reči, ki so se godile na Štajarskem pri vpeljavi zemljiškega katastra. V enem cenilnem operatu je bil čisti donesek cenjen na 5 milijonov gold.; najviši gosposki je bilo to premalo; vsled tega je cenilna komisija poskočila na 8 milijonov in 900.000 gld.; ker pa se je najviši gosposki zdelo, da je to vendar preveč, so se prijeli srede in čisti donesek je bil cenjen na 7 milijonov in 600.000 gld. V neki soseski se je od vinogradov reklo, da nič ne donašajo in še manj ko nič, kajti sirovi ali tako imenovani kosmati donesek (Bruttoertrag) je bil cenjen na 20 gold., stroški obdelovanja pa so bili cenjeni na 32 gold.; cenilni komisar pa si je kar hitro s tem iz zadrege pomagal, da je stroške obdelovanja stavil na 80 odstotkov (percentov) od sirovega doneska. V nekem drugem zapisku pa Schlegel ni najdel nič drugega, kakor da je bil čisti donesek s 4 gold. z rdečo tinto prekrižan in namesti 4 gold. je bila napisanih 17 gold. To je bila

svojevoljnost in nič drugega, a nič drugega se ne bode godilo z zgoraj imenovanimi razločki v Lincu, Welsu itd.

Po novi zemljiško-davkovski postavi ne pridemo ne za stopinjo naprej. Nove cenitve bodo ravno tako daleč od resnice kakor so bile stare; enakost v davku ne bode se dosegla. Vse pritožbe, ki se dandanes slišijo o velikem zemljiškem davku, slišale se bodo tudi v prihodnje, in to še z večjo pravico kakor danes, kajti brž ko ne nove cenitve ne bodo imele nobenega drugega dejanskega vspeha, kakor viši davek. Pravice sme zemljiško posestvo le tedaj pričakovati, ako se slovó dá tistim arimetičnim igračam (igračam s številkami), ktere na krivičnih podlagah doneske brez konca in kraja na drobno računajo, in ako na mesto mehaničnih pravil stopi razsodba izvedenih mož, to je, ako se zemljiški pridelki obložé z davkom po tisti meri, kakor dohodki delalnih moči in pa dohodki kapitala".

Herman Ziller.

Tako piše „D. Ztg.“ Temu sestavku dodamo mi v prihodnjem listu svoje opazke. (Kon. prih.)

Gospodarske drobtinice.

* Kakošno vino bomo pridelali letos? Zagrebški „Gosp. List“ razpravlja to vprašanje tako-le: „Na trikrat gré rado“, je pregovor pri nas. Upajmo, da ta prislovica se ne bode izpolnila, sicer bi vino kakor leta 1870. in 1871. bilo slabo. V prirodi (naturi) veljá po gospodarskih skušnjah dozdej pravilo, da, kedar nekoliko let kak sad slabo rodi, pride potem dobra letina; vendar to ni tako gotovo, da bi smeli pričakovati, da bode res tako. Bodi se tedaj temu kakor koli, vredno je, da omenimo pregled verjetno dobrih in slabih vinskih letin, ki ga je slavnoznani izvedenec v vinarstvu baron Babo po računu verjetnosti v svoji pratiki „Weinbau-Kalender“ načrtal od leta 1871. do leta 1900. Za letošnje leto stoji prerokovanje za dobro vinsko letino proti onemu za slabo v primeri kakor številka 6 do 3 in pol, ali z besedami rečeno, da blizo dvakrat več je upanja za dobro letino kakor pa za slabo. Po omenjenem Babotovem računu verjetnosti bila bi letošnja letina najbolja do leta 1881.

Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva.

I.

Brez povračila ni žetve.

Spisal Franjo Kuralt.

Zemlja daje vsakemu človeku, kakor tudi vsaki najmanjši živali posredno ali neposredno potrebno hrano ali živež, kterege potem človek zopet za svojo potrebo porabi. Tako vidimo, da je zemlja podlaga celega človeškega življenja, in poljedelec je oni, kteremu je Bog že v raji izročil zemljo zato, da jo obdeluje in njej gospodari.

Poljedelstvo je tedaj toliko staro, kakor človeštvo samo.

Od početka bilo je človeštva malo, zemlja je bila nenaseljena. Lahko si je vsakdo premenil zemljo, ako mu je opešala in postala nerodovitna. Ko se je pa počelo človeštvo množiti, počeli so tudi zemljo med seboj deliti. Vsak si je moral le na svojem delu živeža in hrane pridelati, zmirom isti del zemlje siliti, da mu je od leta do leta hrano dajal.

Čem bolj se je človeštvo množilo, tem važnejša pa je postala zemlja za poljedelstvo, tem potrebnejše njeno umno obdelovanje. Primoran je zdaj poljedelec še enkrat ali še večkrat toliko iz istega dela zemlje, kterege so njegovi predniki pred sto leti obdelovali in

hrano dobivali, pridelati, ako se hoče pošteno preživiti. On mora biti njen gospodar; on mora njo siliti, koliko živeža da mu mora dati.

Kako pa more poljedelec zemljo k rodovitnosti siliti?

To poljedelec doseže, ako ne povrne zemlji samo tega, kar jej je pri žetvi vzela, nego da jo tudi zboljša.

Rastline, kakor tudi živali, obstojé iz kisleca, vodenca, gnjilca, ogeljca, fosfora, žepa, na-

trona in iz družih različnih kemijskih snov. To so potrebni deli rastlinske hrane, katero rastline deloma iz zraka, deloma iz zemlje posrkajo. Čem več ima zemlja take rastlinske hrane, tem rodovitnejša je. Ako se pa zemlji taka rastlinska hrana zmirom samo le jemlje, a nikdar ne povrne, kmalu bo opešala in nerodovitna postala. Ta, na priliko, po naznanilih Wolffovih pri žetvi rastlinske hrane zemlji vzame:

Imé rastline in njenih delov	na oralu funtov	kalija	natrona	apna	magnezije	fosforove kisline	žepa, klora, kremenca, kisline itd.	Gnjilca skupaj	
ozimna pšenica	zrno .	2300	12·7	1·4	1·4	5·1	18·9	2·2	47·8
	slama .	4600	22·5	5·5	12·0	5·1	10·6	140·3	14·7
	skupaj .	6900	35·2	6·9	13·4	10·2	29·5	142·5	62·5
oves	zrno .	1800	7·6	1·8	1·8	3·2	9·9	23·2	34·6
	slama .	3200	31·0	7·4	11·5	5·8	5·8	79·3	12·8
	skupaj .	5000	38·6	9·2	13·3	9·0	15·7	102·5	47·4
bob	zrno .	2500	30·0	1·0	3·8	5·0	29·0	5·2	102·0
	slama .	3333	36·3	7·3	45·0	15·3	13·7	77·0	54·3
	skupaj .	5833	66·3	8·3	48·8	20·3	42·7	82·2	156·3
krompir	krompir .	21000	117·6	2·1	4·2	8·4	37·8	27·3	67·2
	perje (frišno)	5000	3·5	0·5	27·5	13·5	3·0	11·0	24·5
	skupaj .	26000	121·1	2·6	31·7	21·9	40·8	38·3	91·7

Vse to mora poljedelec zemlji zopet povrniti, in bo deloma z umnim obdelovanjem zemlje, deloma pa z gnojem dosegel.

Zemlja ima mnogo mrtve rastlinske hrane v sebi, to je, take, ki še ni pripravljena in tako spremenjena, da bi jo rastline mogle po koreninah srkati, in zopet nove organe stvarjati. Zatoraj morajo take mrtvine razpasti in se v sok spremeniti. Da pa morejo razpasti, je potrebno, da na-nje zrak, potrebna gorkota in potrebna mokrota deluje.

Poljedelec mora, kjer koli le se dá to storiti, z globokim oranjem vso to mrtvico na površje zemlje pripraviti, da razpade. Čem rahlejša je zemlja, tem lažje deluje zrak, gorkota in mokrota na organske mrtvine, tem lažje razpadejo, in tem več postane rastlinske hrane ali soka.

Na ta način more poljedelec en del zemlji zopet povrniti onega, kar mu je pri žetvi dala. Dolžnost njegova pa je, da zemlji vse povrne, in jo zraven tudi še izboljša, da bojo njeni pridelki zmirom večji in zemlja zmirom rodovitnejša. Treba je tedaj, da on zemljo gnoji, da si pripravi mnogo dobrega gnoja.

Če mi živini hrano pokladamo, ona ne porabi vse za svoj živež, nego po mnogih skušnjah, na srednji primer, samo polovico porabi, za svoje meso, špeh, mleko, volno, za zgubljeno moč itd., drugo polovico pa dá v podobi blata in scavnice zopet nazaj. Gnoj tedaj obstoji iz ravno takih snov, kakor hrana, katero je živina vžila. Zatoraj je važno pravilo to:

Čem boljša je klaja, tem boljši je gnoj. Slaba klaja, slab gnoj, — dobra klaja, dober gnoj.

Tako more poljedelec z gnojem samo polovico zemlji nazaj dati, kar jej je pri žetvi vzela, kajti drugo polovico porabi živina. Predno pa gnoj služi rastlinam

v hrano, živež, mora popred še segnjiti ali povreti. In pri tem zgubi gnoj zopet šesti del svoje vrednosti. Ako bi poljedelec vse, kar je pridelal na eni njivi, živini za klajo dal, in ves gnoj od te klaje zopet na isto njivo izpeljal, povrnil bi on zemlji samo tretji del onega, kar mu je pri žetvi dala. Navadno se pa ne daje ves pridelek živini, ampak mnogo se ga prodá, ž njim pa neposredno tudi gnoj.

Vprašam tedaj: Je li po tem takem mogoče poljedelcu svojo zemljo zboljšati? Al tudi za to je božja previdnost skrbela; dala je poljedelcu rastlin taci, ktere si v globočini od leta do leta iščejo hrane, ki jim jo je narava sama pripravila; mnogo hrane pa, kakor je ogelnokislina in amonijak, iz zraka po perju posrkajo, in takó hrano, katero je poljedelec rastlinam na površji zemlje pripravil, za druge rastline hranijo.

To pa so tako imenovane večletne rastline, namreč trave in detelje. One so živini najboljša naravna hrana; one le malo take hrane zemlji vzamejo, ktere jej je poljedelec dal, njemu pa vendar mnogo gnoja dajo. V tem, ko enoletne rastline večidel samo na površji s zemlje hrano srkajo, segajo večletne rastline globoko s koreninami v zemljo in se hranijo.

Vidite, dragi poljedelci! kako važno je tedaj obdelovanje zemlje, — kako potrebno je mnogo dobrega gnoja, in kako koristno je za poljedelca, da ima mnogo dobre klaje. Le s pomočjo klaje je mogoče poljedelcu zemlji povrniti ono, kar so jej vzele enoletne rastline z zrnom in slamo. Kjer je mnogo klaje, tam je mnogo gnoja, tam se more zemlja izboljšati in povikšati se morejo njeni pridelki.